

ТАВРІЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 68

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"

ТАВРІЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 68

Херсон – 2010

Видається за рішенням Науково-координаційної ради Херсонської області Південного наукового центру Національної академії наук України, вченої ради Херсонського державного аграрного університету та Президії Української академії аграрних наук з 1996 року. Зареєстрований у ВАК України в 1997 році "Сільськогосподарській науці", перереєстрацію пройшов у червні 1999 року (постанова президії ВАК №1-05/7), у лютому 2000 року (№2-02/2) додатково "Економіка в сільському господарстві", та у травні 2000 року (№1-02/5) додатково "Будівельні конструкції, будівлі та споруди", у червні 2007 року (№1-05/6) додатково "Іхтіологія". Свідчення про державну реєстрацію КВ №13534-2508 ПР від 10.12.2007 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного аграрного університету 03.03.2010 року (протокол № 5).

Редакційна колегія:

Ушкаренко В.О.	– д.с.-г.н., професор, академік УААН (головний редактор);	Лимар А.О.	– д.с.-г.н., професор;
Коваленко В.П.	– д.с.-г.н., професор, чл. кор. УААН (заст. головного редактора);	Мармуль Л.О.	– д.е.н., професор;
Морозов В.В.	– к.с.-г.н., професор (заст. головного редактора);	Миколайчук Н.С.	– д.е.н., професор;
Колесніков В.В.	– к.с.-г.н., доцент (відповідальний редактор);	Міхеєв Є.К.	– д.с.-г.н., професор;
Арсан О.М.	– д.б.н., професор;	Нежлукченко Т.І.	– д.с.-г.н., професор;
Базалій В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Орлюк А.П.	– д.б.н., професор;
Бойко М.Ф.	– д.б.н., професор;	Пелих В.Г.	– д.с.-г.н., професор;
Вовченко Б.О.	– д.с.-г.н., професор;	Пилипенко Ю.В.	– д.с.-г.н., професор;
Гамаянова В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Салатенко В.Н.	– д.с.-г.н., професор;
Грановська Л.М.	– д.е.н., професор;	Соловйов І.О.	– д.е.н., професор;
Данілії В.М.	– д.е.н., професор;	Філіп'єв І.Д.	– д.с.-г.н., професор;
Дебров В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Ходосовцев О.Є.	– д.б.н., професор;
Євтушанко М.Ю.	– д.б.н., професор;	Червін І.І.	– д.е.н., професор;
Зубенко В.В.	– к.ю.н., доцент;	Шерман І.М.	– д.с.-г.н., професор.
Кудряшов В.П.	– д.е.н., професор;		
Лавриненко Ю.О.	– д.с.-г.н., професор, чл.-кор. УААН;		
Лазер П.Н.	– к.с.-г.н., професор;		

ЗЕМЛЕРОБСТВО, РОСЛИННИЦТВО, ОВОЧІВНИЦТВО ТА БАШТАННИЦТВО

УДК 631.5:633.88:631.67(477.75)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ШАВЛІЇ ЛІКАРСЬКОЇ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ

В.О.УШКАРЕНКО – д.с.-г.н., професор, академік УААН,
М.І.ФЕДОРЧУК – д.с.-г.н.,
В.Г.ФЕДОРЧУК – к.с.-г.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. За сучасного рівня науково-технічного прогресу застосування геоінформаційних систем поєднує не тільки галузь новітніх комп'ютерних інформаційних технологій, але й сфери науки, освіти, виробництва бізнесу, консалтингових послуг, системи прийняття оптимальних управлінських рішень, тобто в загальному сенсі це інтегрований показник рівня розвитку науково-технічного прогресу країни. Причому в третьому тисячолітті жодна галузь у світі не розвивається так стрімко, як сфера ІС-технологій [1-3]. Отже, враховуючи те, що інформатизація сьогодні охопила всі сторони життя суспільства, існує необхідність широкомасштабного впровадження цих технологій у сільськогосподарську науку та виробництво.

Стан вивчення проблеми. Інформаційні технології (ІТ) засновані на інформаційних процесах, які можна розділити на три великі групи: отримання інформації; обробка даних; представлення інформації. У зв'язку з цим, в науках про Землю інформаційні технології започаткували нову науку – геоінформатику, причому термін „географічні“ визначає в даному випадку не лише просторовість або територіальність, а також комплексність і системність дослідницького наукового підходу щодо врахування глобальних, регіональних або локальних умов [4]. Слід підкреслити, що ІС-технології – це можливість нового погляду на навколишній нас світ за допомогою сучасних комп'ютерних систем для картографування й аналізу об'єктів реального світу, а також подій, що відбуваються на нашій планеті, в нашому житті, діяльності з можливістю їх досліджень на різних рівнях та використання отриманої інформації для прогнозів [5].

Сучасні інформаційні технології об'єднують традиційні операції у роботі з базами даних, такими, як запит і статистичний аналіз, з перевагами повноцінної візуалізації і географічного (просторового) аналізу, які надає карта. Ці особливості відрізняють ІС від інших виробничих систем і забезпечують унікальні можливості для її застосування в широкому спектрі завдань, пов'язаних з аналізом і прогно-

Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип.68. –Херсон: Айлант. 2010. –372 с.

У збірнику подаються результати наукових досліджень теоретичного та практичного характеру з різноманітних питань розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів. Розрахований на наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів вищих навчальних закладів і виробничників, які працюють над вирішенням актуальних проблем розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абдуллаев І.М.	86	Мельник А.П.	155
Аверчев О.В.	29	Миколайчук Н.С.	223
Березницький О.В.	203	Митяй І.С.	138
Білоусов О.М.	160	Мохненко А.С.	165
Бойко М.Ф.	127	Недаль Хуссейн	131
Боліла А.О.	236	Мусалам	
Боліла С.Ю.	236	аль Хасанат	
Боровська І.Ю.	20	Олійник Н.М.	281
Ботвіна Н.О.	192	Опанасенко М.М.	46
Буракова О.І.	70	Орленко О.В.	196
Власенко Н.А.	12,57	Пилипенко К.А.	312
Вожегов С.Г.	82	Пилипенко Ю.В.	131
Войташенко Д.П.	24	Піщенко О.В.	328
Гасанов С.Т.	93	Потравка Л.О.	258
Гонтар В.Т.	70	Прохорчук С.В.	288
Гончаренко Н.І.	102	Пустова Н.О.	183
Грановська Л.М.	208,213	Рибалко С.В.	171
Губа М.І.	236	Савчук В.Г.	208
Данченко О.О.	46	Сакун А.Ж.	253
Демченко В.О.	105	Свердліков О.В.	40
Євтушенко М.Ю.	102	Свечкова Н.В.	155
Єфімова Н.М.	29	Сербіна Р.А.	213
Жуйков Г.Є.	160	Сивенко В.І.	20
Заводяний В.В.	336	Сидоров М.А.	155
Захарченко Р.М.	271	Смірнов А.І.	110
Ігнатенко М.М.	217	Спіріна О.М.	223
Іжболдіна О.О.	62	Стоянова О.В.	57
Калинська Т.А.	281	Супрун О.Г.	20
Калитка В.В.	46	Теліщук М.М.	263
Кирилюк О.П.	102	Теліщук М.М.	263
Кириченко В.В.	20	Туніковська Л.Г.	54
Кірюшатов Г.В.	271	Ушкаренко В.О.	3
Кірюшатова Т.Г.	271	Ушкаренко Ю.В.	228
Коваленко В.П.	35	Федорчук В.Г.	3
Коваленко О.Ю.	177	Федорчук М.І.	3
Козій М.С.	122	Федорчук О.М.	248
Коковіхін С.В.	12	Фомішин С.В.	316
Колесніков В.В.	78	Фомішина В.М.	321
Колеснікова К.В.	78	Церенюк О.М.	35
Коломацька В.П.	20	Чекамова О.І.	82
Копосов Г.О.	281	Чуприна О.В.	40
Короленко В.О.	57	Шанін О.Д.	57
Котенджи Г.П.	40	Шевченко І.В.	70
Лавриненко Ю.О.	12	Шевченко П.Г.	116
Лавров В.В.	145	Шек П.В.	110
Лагодієнко В.В.	203	Шепель Л.Л.	307
Ларченко О.В.	12	Шепель Т.С.	307
Левченко І.В.	40	Шмаленко Я.В.	297
Макаренко С.М.	281	Янін О.Є.	275
Мальований М.С.	131		

ЗМІСТ

ЗЕМЛЕРОБСТВО, РОСЛИНИЦТВО,
ОВОЧІВНИЦТВО ТА БАШТАНИЦТВО

1. Ушкаренко В.О., Федорчук М.І., Федорчук В.Г. Особливості застосування геоінформаційних технологій при вирощуванні шавлії лікарської в умовах зрошення 3
 2. Лавриненко Ю.О., Ларченко О.В., Коковіхін С.В., Влащук А.М. Економічна оцінка елементів технології вирощування пшениці в умовах південного степу України 12
 3. Кириченко В.В., Коломацька В.П., Сивенко В.І., Боровська І.Ю. Супрун О.Г. Рівень і стабільність господарсько-цінних ознак у гібридів соняшнику олійного типу..... 20
 4. Войташенко Д.П. Вплив мінеральних добрив на динаміку споживання основних елементів живлення ґрунту при вирощуванні амаранту на зерно..... 24
 5. Аверчев О.В., Єфімова Н.М. Вплив способу обробітку на фізичний стан ґрунту під літню сівбу проса в умовах рисової сівозміни 29
- ТВАРИНИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ
ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**
6. Коваленко В.П., Церенюк О.М. Вплив організованих факторів на точність визначення стресостійкості в період «кризи відлучення»..... 35
 7. Котенджи Г.П., Левченко І.В., Чуприна О.В., Свердліков О.В. Оцінка відтворювальних якостей корів симентальської породи різної селекції в умовах лісостепу України..... 40
 8. Опанасенко М.М., Калитка В.В., Данченко О.О. Жирнокислотний склад м'яса водоплавної птиці при зберіганні..... 46
 9. Туніковська Л.Г. Використання інтер'єрних показників для оцінки відгодівельних якостей свиней..... 54
 10. Стоянова О.В., Короленко В.О., Власенко Н.А. Шанін О.Д. Розробка овочевого соусу на основі соподкого перцю..... 57

11. Іжболдіна О.О. Ріст чистопородного та помісного молодняка свиней у ранньому онтогенезі 62

МЕЛІОРАЦІЯ І РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ

12. Шевченко І.В., Гонтар В.Т., Буракова О.І. Ефективність використання техногенної енергії за різних способів зрошення виноградників 70
13. Колесніков В.В., Колеснікова К.В. Моніторинг меліоративного стану зрошуваних і дренажних земель в умовах степового Криму 78
14. Вожегов С.Г., Чекамова О.І. Використання рисових зрошувальних систем в Україні: стан та перспективи 82
15. Абдуллаев И.М. Динамика процессов засоления орошаемых земель на Южной Мугани 86
16. Гасанов С.Т. Об условиях и факторах формирования плодородия орошаемых земель 93

ІХТІОЛОГІЯ, АКВАКУЛЬТУРА ТА ЕКОЛОГІЯ

17. Євтушенко М.Ю., Гончаренко Н.І., Кирилюк О.П. Динаміка видового складу іхтіофауни водойми-охолоджувача Чорнобильської АЕС на різних етапах її формування 102
18. Демченко В.О. Сучасний стан іхтіофауни східного Сиваша в умовах опріснення водойми 105
19. Шекк П.В., Смірнов А.І. Зміни іхтіофауни тілігульського лиману під впливом абіотичних та біотичних факторів 110
20. Шевченко П.Г. Встановлення видів риб-біоіндикаторів та оцінка загального стану водного середовища озер Шацького національного природного парку за іхтіологічними показниками 116
21. Козій М.С. Особливості гістологічної будови інтерреналової тканини нирок прісноводних та морських риб 122

ЕКОЛОГІЯ

22. Бойко М.Ф. Мохоподібні – біоіндикатори стану степових екосистем 127
23. Мальований М.С., Пилипенко Ю.В., Недаль Хуссейн Мусалам аль Хасанат Екологічні аспекти застосування мікрокапсульованих добрив пролонгованої дії 131
24. Митяй І.С. Вплив абіотичних факторів середовища на онтогенез птахів 138
25. Лавров В.В. Біоцентричні та екосистемні засади гармонізації діяльності суб'єктів природокористування на принципах сталого розвитку 145
26. Мельник А.П., Сидоров М.А., Свечкова Н.В. Екологічна оцінка рибопродукції каналного сома за вмістом важких металів 155

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА АПК, РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ, ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ Й ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

27. Білоусов О.М., Жуйков Г.Є. Перспективи соєвого комплексу України в умовах світових інтеграційних процесів 160
28. Мохненко А.С. Економічна сутність конкуренції і конкурентоспроможності 165
29. Рибалко С.В. Основи організації бюджетування на аграрних підприємствах 171
30. Коваленко О.Ю. Інформаційні технології в управлінні природно-заповідними територіями 177
31. Пустова Н.О. Забезпечення конкурентоспроможності харчових підприємств регіону на базі впровадження кластерних моделей 183
32. Ботвіна Н.О. Глобалізаційні тенденції в контексті еволюції земельних відносин 192
33. Орленко О.В. Особливості формування конкурентного механізму споживчого ринку сільськогосподарської продукції 196

34. Лагодієнко В.В., Березницький О.В. Зовнішньоекономічна політика України щодо аграрного сектора та її вплив на сільськогосподарських товаровиробників	203
35. Грановська Л.М., Савчук В.Г. Економічна ефективність виробництва овочів при використанні ресурсозберігаючої технології краплинного зрошення	208
36. Грановська Л.М., Сербіна Р.А. Теоретичні передумови впровадження екологічного страхування в Україні.....	213
37. Ігнатенко М.М. Особливості земельних ресурсів сільських територій Херсонської області та еколого-економічна оцінка їх використання	217

**ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ,
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗЕЙ АПК,
ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ**

38. Миколайчук Н.С., Спіріна О.М. Напрями вдосконалення адміністрування податків на етапі здійснення податкового контролю	223
39. Ушкаренко Ю.В. Особливості трансакційного аналізу кооперативної власності	228
40. Губа М.І., Боліла С.Ю., Боліла А.О. Комплексна ефективність використання портфеля конкурентних маркетингових стратегій для торгової марки на ринку м. Херсона.....	236
41. Федорчук О.М. Альтернативні біопалива як спосіб забезпечення енергобезпеки України.....	248
42. Сакун А.Ж. Трансформація матеріально-технічного потенціалу фермерських господарств.....	253
43. Потравка Л.О. Напрями розвитку транспортної інфраструктури південного регіону в контексті інтеграції України до світової економічної системи.....	258
44. Теліщук М.М., Теліщук М.М. Податкова політика як чинник конкурентоспроможності економіки	263
45. Захарченко Р.М., Кірюшатова Т.Г., Кірюшатов Г.В. Захист інформації в банківських мережах.....	271

46. Янін О.Є. Комп'ютерне моделювання методів визначення оптимальної кривизни пружно деформованих вант посередині прольоту у висячому покритті	275
47. Макаренко С.М., Колосов Г.О., Олійник Н.М., Калинська Т.А. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах господарювання.....	281
48. Прохорчук С.В. Фінансова стабільність підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу: сутність та її складові	288
49. Шмаленко Я.В. Концепція розвитку галузі машинобудування в Україні.....	297
50. Шепель Л.Л., Шепель Т.С. Контролінговий механізм у системі управління підприємством в умовах ринкової економіки	307
51. Пилипенко К.А. Аналіз та організація обліково-аналітичної системи в управлінні діяльністю сільськогосподарських підприємств.....	312
52. Фомішин С.В. Україна в системі сучасного міжнародного поділу праці.....	316
53. Фомішина В.М. Споживчо-заощаджувальні функції сімейного господарства у розширеному відтворенні людського капіталу.....	321

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

54. Піщенко О.В. Внесок академіка К.К.Гедройца у розвиток сільськогосподарської науки України: історіографія проблеми.....	328
55. Заводяний В.В. Розрахунок температурних полів у бетонній стінці при пожежі	336
Анотації.....	342
Положення про фахове наукове видання "Таврійський науковий вісник"	365
Іменний покажчик.....	366

ЛІТЕРАТУРА:

1. Руденко М. Енергія прогресу: Нариси з фізичної економії/ М. Руденко К.: – Молодь, 1998.
2. Шевчук В. (2007). Україні і світові ще належить відкрити Миколу Мандиловича-мислителя/ В. Шевчук. – К.: – Дніпро, (1 – 2), – 2007. – С. 86 – 90.
3. http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Populatio_curve.svg. (20.11.2009).

УДК 339.1:635.07

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО МЕХАНІЗМУ СПОЖИВЧОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

О.В.ОРЛЕНКО – здобувач, Міжнародний університет економіки, бізнесу і права, м. Херсон

Постановка проблеми. На сучасному етапі в Україні все швидше розвивається багатоукладна економіка, ринкові відносини все більше стають основним чинником регулювання виробництва сільськогосподарської продукції. Адже співвідношення між пропозицією на ринку зумовлює перелив капіталу та переміщення різного роду ресурсів між галузями та регіонами, впливає на динаміку цін і, таким чином, є ключовим чинником формування доходів товаровиробників та витрат споживачів.

У сучасних умовах трансформації економіки України, характерною особливістю якої є диспропорція розвитку попиту і пропозиції на аграрному ринку, винятково важливе значення має розробка механізму формування і забезпечення ефективного функціонування ринку сільськогосподарської продукції. Адже нинішні відносини дедалі більше стають основними чинниками регулювання виробництва цієї продукції, впливають на рівень і динаміку цін і показники ефективності.

Стан вивчення проблеми. Питання функціонування сільськогосподарського ринку і його регулювання вирішуються багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами. Окремі питання регулювання сільськогосподарського ринку стали привертати увагу багатьох учених-економістів, зокрема, проблемами вивчення й аналізу процесів функціонування сільськогосподарського ринку займаються С.О.Черненко, Д.В.Черненко, А.А.Мазаракі, І.О.Бланк, Ф.Котлер, А.І.Кредісов, А.І.Котлер. Підвищення ефективності розвитку агропромислового комплексу України пов'язані з цим проблеми розглядалися у працях багатьох вітчизняних вчених-економістів: Андрійчука В.Г., Борщевського П.П., В.В.Васильчука, А.В., В'юна В.Г., Гайдуцького П.І., Геєця В.М., Юрчишина В.В. та інших.

УДК 339.1:635.07

Однак проблема комплексного дослідження розвитку споживчого ринку вирішена ще не повністю. У той же час питання, пов'язані із питаннями функціонування і регулювання споживчого ринку, вимагають подальшого дослідження.

Завдання і методика досліджень. Завдання дослідження полягають у комплексному вивченні питань, пов'язаних з необхідністю регулювання особливостей формування ефективного механізму функціонування сільськогосподарської продукції в сучасних умовах, розробці основних напрямів формування його перспектив та регулювання.

Сучасні параметри розвитку сільськогосподарської галузі (обсяг виробництва, якість, асортимент продукції та ін.) визначаються не тільки специфічними умовами виробництва і розподілу продукції, характерною особливістю яких є скорочення та різке подорожчання продукції, а, перш за все, об'єктивними законами ринку (вартості, пропорційності та ін.), змінами його кон'юнктури.

Перехід вітчизняного сільськогосподарського виробництва на ринкові відносини і глобалізація економіки вимагають від виробників збільшення діяльності у сфері досліджень, перетворення сільськогосподарської продукції з сировини в товар через сортування, упаковку, етикетування, просування їх на ринок тощо. Витрати часу виробників на технологію вирощування в сучасних умовах займають до 25% робочого часу, а решту необхідно приділяти просуванню продукції на ринок. Велику роль в інформативному забезпеченні підвищення продуктивності аграрної діяльності повинна грати держава.

За останні 20 років у світі намітилися кардинальні зміни в сільськогосподарстві. Зменшуються площі під зерновими культурами, картоплею, бататом, рициною, зерновим горохом, кормовими бобами, кормовим буряком, чаєм, виноградом, коноплею.

Аналіз літератури свідчить про зростання великої зацікавленості у розширенні спектра не тільки традиційного асортименту, але й у вивченні нових видів, які можна використати в городництві. Людиною освоєно досить величезно мало кількості видового різноманіття рослинного світу, яка не перевищує 0,2-0,3%. Так, у США для повнішого використання нових видів овочевих культур у межах країни і штатів проводиться детальний облік вирощування 34 видів овочів для свіжого споживання і 10 видів – для переробки. Причому для капусти, квасолі, сардині відомі площі, урожайність і оптові ціни навіть у розрізі різноманітностей і сортів. Крім державних установ, різко зростає кількість приватних фірм, які займаються інтродукцією, селекцією та насінництвом овочевих рослин.

Таблиця 1 – Обсяги виробництва основних сільськогосподарських культур, в Україні 1990-2008 рр. тис. т

	Показники					
	зернові та зернобобові культури (у вазі після доробки)	цукрові буряки (фабричні)	насіння соняшнику (у вазі після доробки)	картопля	овочі	плідні
1990	51009	44264	2571	16732	6666	29
1991	38674	36168	2311	14550	5932	1
1992	38537	28783	2127	20277	5310	2
1993	45623	33717	2075	21009	6055	2
1994	35497	28138	1569	16102	5142	1
1995	33930	29650	2860	14729	5880	1
1996	24571	23009	2123	18410	5070	1
1997	35472	17663	2308	16701	5168	2
1998	26471	15523	2266	15405	5492	1
1999	24581	14064	2794	12723	5324	1
2000	24459	13199	3457	19838	5821	1
2001	39706	15575	2251	17344	5907	1
2002	38804	14452	3271	16619	5827	1
2003	20234	13392	4254	18453	6538	1
2004	41809	16600	3050	20755	6964	1
2005	38016	15468	4706	19462	7295	1
2006	34258	22421	5324	19467	8058	1
2007	29295	16979	4174	19102	6835	1
2008	53290	13438	6526	19545	7965	1

Глобалізація економічних зв'язків і здешевлення логістичних схем обумовлюють масове завезення плодів та овочів в Україну з будь-яких частин світу, де спостерігається стрімка спеціалізація на експорт за принципом „вирощуємо вдома лише те, що прибуткове, а все інше купуємо і перепродуємо”. Україна завжди була аграрно-індустріальною країною. У структурі експорту сільськогосподарської продукції переважають поки що зерно, цукор, олія. Свіжих овочів дуже мало.

Потенціал промислового виробництва сільськогосподарської продукції залишається нереалізованим з причин довготривалого становлення вітчизняного сільськогосподарського ринку. Це вимагає визначення особливостей та опрацювання обґрунтованих рекомендацій щодо його формування та розвитку.

Продукція сільськогосподарського виробництва належить до першої необхідності, оскільки частина її споживається у чистому вигляді, а інша частина підлягає переробці на продукти харчування. І якщо діяльність підприємства, пов'язана із виробництвом сільськогосподарської продукції, виявиться неприбутковою, це

значить, що їх не слід виробляти: діяльність слід планувати так, щоб підвищувалася її економічна ефективність.

Таблиця 2 – Посівні площі основних сільськогосподарських культур, тис. га в Україні 1990-2008 рр.

	Показники					
	зернові та зернобобові культури	цукрові буряки (фабричні)	соняшник	картопля	овочі відкритого ґрунту	кормові культури
1990	14583	1607	1636	1429	456	11999
1991	14671	1558	1601	1533	477	11555
1992	13903	1498	1641	1702	500	11707
1993	14305	1530	1637	1552	474	11287
1994	13527	1485	1784	1532	457	11881
1995	14152	1475	2020	1532	503	10898
1996	13248	1359	2107	1547	476	11026
1997	15051	1104	2065	1579	480	9720
1998	13718	1017	2531	1513	459	9236
1999	13154	1022	2889	1552	497	8653
2000	13646	856	2943	1629	538	7063
2001	15586	970	2502	1604	490	6375
2002	15448	897	2834	1590	479	5858
2003	12495	773	4001	1585	480	5074
2004	15434	732	3521	1556	476	4243
2005	15005	652	3743	1514	465	3738
2006	14515	815	3964	1464	469	3277
2007	15115	610	3604	1453	451	3028
2008	15636	380	4306	1413	458	2752

Дослідження споживчого ринку сільськогосподарської продукції необхідні для того, щоб мати уявлення про конкурентів, ситуацію, що склалася на ринку, аналіз своєї діяльності. Пов'язувати їх із пристосуванням діяльності підприємства відповідно до попиту і пропозиції необхідно, оскільки сільськогосподарське виробництво і планування його діяльності є довгоперспективними (про що свідчать терміни, на які заключаються договори оренди землі: як правило, вони не менше терміну однієї сівозміни, бо земля вимагає дбайливого ставлення до себе).

Перш ніж почати виробляти продукцію, необхідно добре продумати: де можна буде її продати, за якими цінами і який прибуток отримати, тобто опрацювати стратегію виробництва і реалізації на ринку. Стратегічне планування – це процес створення і практичної реалізації генеральної програми дій кожного сільськогосподарського підприємства незалежно від його розмірів (велике, середнє, дрібне) чи форми власності (приватна, державна тощо). Для

цього можуть бути використані такі стратегії, як „ціна — кількість” (що орієнтує на помірні ціни та значні обсяги збуту сільськогосподарської продукції за рахунок використання добре опрацьованих технологій виробництва продукції, що дозволяють знижувати витрати і ціни „стратегія переваг” (передбачає забезпечення стабільної переваги над конкурентами через можливість зміни технології виробництва, розширення сервісу та логістики, що дозволяє вести нецінову конкуренцію за рахунок товарів, які „помітні” на ринку, завдяки своїм унікальним характеристикам). Перед початком сезону обов'язковим є проведення оперативного планування з метою вивчення коливання попиту на сільськогосподарську продукцію за строками продажу та регіонами країни з тим, щоб у майбутньому першому потрапити на ринок і продати продукцію за найбільш вигідними цінами.

Для стійкого і безперервного забезпечення переробних підприємств сільськогосподарською сировиною необхідно створити зони спеціалізованого виробництва. Доцільно окремо виробляти продукцію для споживання в свіжому вигляді безпосередньо з поля, для переробки і закладання на тривале зберігання. Переробкою продукції та оптовою торгівлею продуктами переробки займатимуться переважно великі агропромислові об'єднання і комбінати, які матимуть у своєму складі кооперативи для переробки і збуту. У них доцільно запровадити контрактну форму організації виробництва. Контракти регламентуватимуть усю господарську діяльність сільськогосподарських підприємств, оскільки вони будуть працювати за програмою переробних підприємств. Реалізацію продукції систематично контролюватимуть переробні підприємства. У контракті повинні бути обумовлені асортимент і сорти культур, агротехніка, строки постачання продукції, договірні ціни. Їх розмір встановлюється залежно від середніх роздрібних цін, що склалися на ринку, включаючи неурожайні роки. А переробні підприємства згідно з контрактом постачатимуть господарствам насіння, добрива, отрутохімікати, машини та інше. У результаті застосування контрактної форми організації виробництва строки збирання врожаю розтягуютимуться, що забезпечить рівномірне завантаження переробного підприємства високою якісною сировиною протягом більш тривалого періоду. Контракти даватимуть можливість фірмі-інтегратору встановлювати контроль за якістю і строками надходження продукції.

Висновки та пропозиції. Важливу роль у стимулюванні сільськогосподарського ринку мають відіграти ще два перспективних напрямки — сортування і упакування. Сортування дасть можливість вийти на різні сегменти ринку (переробка, ринок свіжих овочів, заморозжування, сушіння тощо), а відповідне упакування зробить сільськогосподарську продукцію транспортабельними, привабливими, зручними при купівлі. Крім того, сама упаковка має донести до покупця вірогідну інформацію щодо її продукції.

Організація збутової діяльності може бути побудована за:

- окремими функціями збуту, коли кількість ринків і видів товарів невелика і вони виступають як однорідні;
- видами товарів, коли їх багато і вони потребують спеціальних умов випуску, збуту, обслуговування тощо. У цьому разі виникає необхідність налагодження інформаційних зв'язків, витратити кошти на утримання дублюючих дослідницьких збутових відділів;
- ринками, якщо окремі ринки мають значну специфіку;
- територіями, коли є суттєві відмінності в демографічних, культурних та інших ознаках споживачів.

Щодо сільськогосподарської сфери, то система збуту охоплюватиме такі складові частини, як заготівля, зберігання, транспортування, товарна доробка і переробка, оптова та роздрібна торгівля. Ураховуючи досвід зарубіжних країн з розвинутою економікою, можна передбачити, що роль збуту буде зростати. Це пов'язано з процесами формування розподілу праці та зміцнення міжгалузевих зв'язків АПК і в окремих підкомплексах.

В умовах цивілізованого ринку необхідно розвивати всі напрями переробки сільськогосподарської продукції, що забезпечить раціональне її використання, різноманітність асортименту і споживання в необхідній кількості протягом цілого року.

Оскільки діяльність усіх підприємств АПК в умовах ринкової економіки повинна бути заснована на отриманні прибутку, наявності конкуренції і коливаннях ціни, центральним у структурі управління стає ефективне управління в сфері збуту продукції. Тільки використовуючи принципи маркетингу, можна створити підприємство, орієнтоване як на реального, так і на потенційного споживача продукції, що виробляється.

Досвід зарубіжних країн з розвинутою ринковою економікою свідчить, що в умовах розвинутого і динамічного продовольчого ринку управління виробництвом і реалізацією продукції виявляється ефективним при широкому використуванні принципів, методів і технічних засобів управління.

Виробництво сільськогосподарської продукції потрібно починати не з технології, а з ринку. В основі лежать потреби людини в якісних продуктах сільського господарства, якими вона забезпечується з власних городів, місцевих ринків, магазинів. Знайти ці потреби можна лише при постійних дослідженнях. Причому, необхідно вести ці дослідження з двох позицій: вигідно продати і дешево купити все необхідне для свого господарства. Існують лише загальні методики досліджень, а щодо сільського господарства, то вони практично повністю відсутні.

Перспективи подальших досліджень. Забезпечення населення високоякісними продуктами харчування вітчизняного виробництва є основним соціально-економічним завданням в умовах формування

ринкових відносин. Однак орієнтація господарюючих суб'єктів агропромислового підкомплексу до стабільного нарощування виробництва сировини та готової продукції не вирішує даної проблеми. Це обумовлено не лише проблемами збуту, які виникли у роки ринкових перетворень, але, і насамперед, – відсутністю ефективного економічного механізму в АПК України. Освоєння нових методів та підходів господарювання переконливо показує необхідність запровадження нових підходів, ринкових інструментів, які дозволяють задовольнити потреби ринку сільськогосподарської продукції і поєднати інтереси господарюючих суб'єктів у цій галузі.

Поряд із дослідженнями виробник повинен мати всю інформацію про обґрунтування і здійснення схем транспортування сільськогосподарської продукції, які забезпечують населення дешевою продукцією з будь-яких частин світу, ускладнюючи конкурентоспроможність українського виробника.

Конкуренція та інші принципи функціонування ринкових відносин зумовлюють необхідність розширення та істотного поліпшення ролі кожної складової частини системи збуту сільськогосподарської продукції на основі впровадження науки і передового досвіду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борщевський П.П. Шляхи структурних перетворень в агропромисловому комплексі // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 68–74.
2. Бойко Є.О. Сучасний стан та наслідки глобалізаційних процесів національної економіки / Є. О. Бойко // Економіка промисловості України: 36. наук. пр. / РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2009. – С. 25-32.
3. Коваленко А.О. Фундаментальні теоретико-методологічні аспекти розвитку продуктивних сил на сучасному етапі // Стратегія економічного розвитку України. – Наук. зб. – К.: КНЕУ. – 2008. – Вип. 6. – С. 163–173.
4. Лукінов І.І., Саблук П.Т. "Про стратегію трансформування АПК та забезпечення продовольчої безпеки України" // Економіка України, 2008, № 2, ст. 62-81.
5. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку / Л.В.Дейнеко, П.І.Коренюк, Е.І.Шелудько; За ред. чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина. – К.: Наук. думка, 2007. – 276 с.
6. Звіт про стан зовнішньоекономічних відносин в системі агропромислового комплексу України за 2008 рік. – К.: Держ. ком. статистики України, 2008.
7. Офіційний сайт Міністерство Аграрної політики України www.minagro.kiev.ua.
8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [//www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).

УДК 330.341.1 : 631.16

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО АГРАРНОГО СЕКТОРА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ¹

В.В.ЛАГОДІЄНКО – д.е.н.,

БЕРЕЗНИЦЬКИЙ О.В. – магістр, Миколаївський ДАУ

Постановка проблеми. Інтеграція агропродовольчої сфери України у світову сільськогосподарську систему передбачає обґрунтування науково виваженої, несуперечливої та перспективної у широкому контексті зовнішньоекономічної політики, яка б враховувала стратегічні цілі, пріоритети і національні інтереси. За роки незалежності Україна суттєво просунулась на шляху до визнання її повноцінним партнером у світовій сільськогосподарській торгівлі, насамперед на світовому ринку зернових, на якому вона зайняла досить активну позицію особливо в останні роки, що і зумовлює вибір даної теми для дослідження.

Стан вивчення проблеми. Зовнішню політику держави щодо аграрного сектору досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Г.Андрійчук, Д.Белл, Б.Балласа, В.І.Бойко, І.Бураковський, С.М.Березовенко, В.Буглай, Я.Вальраса В.П.Галушко та ін. Проте деякі аспекти залишаються не дослідженими, особливо вплив останньої на сільськогосподарських товаровиробників.

Метою даної роботи є дослідження зовнішньоекономічної політики України щодо аграрного сектору та її впливу на вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції.

Викладення основного матеріалу дослідження. Існує декілька наукових підходів до поняття "зовнішньоекономічна політика", наприклад, деякі науковці вважають, що це політика, яка проводиться урядом країни в царині експорту і імпорту, митних зборів, тарифів, обмежень, залучення іноземного капіталу і вивозу капіталу за кордон, зовнішніх позик, надання економічної допомоги іншим країнам, здійснення сумісних економічних проектів. Але ми вважаємо, що більш локанічно це поняття відображає таке визначення: зовнішньоекономічна політика – це сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо реалізації економічного потенціалу країни на зовнішньому ринку та задоволення власних потреб за рахунок товарів і послуг іноземного виробника.

Досліджуючи дану тему, звертаємо увагу на базові поняття, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності в цілому. Насамперед це стосується поняття експорту та імпорту. Експорт визначається як вивіз із митної території країни за кордон товарів і послуг без зобо-